

у початковій школі потребує комплексного підходу, який поєднує класичні педагогічні принципи з сучасними методами. Застосування цих підходів сприяє всебічному розвитку, соціалізації та формуванню позитивного ставлення дітей до навчання.

Література

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Київ : Педагогічна думка, 2010. 224 с.
2. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення : 23.09.2025).
3. Сак Т. В. Інклюзивне навчання в початковій школі: метод рекомендації. Львів : Світ, 2018. 160 с.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ : Радянська школа, 1977. 368 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-553-5-29>

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лешко Крістіна Євгенівна

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
спеціалізації 016.02 Корекційна психопедагогіка
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м Ужгород, Україна*

Хома Тетяна Василівна

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики фізичної культури
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м Ужгород, Україна*

Постановка актуальності проблеми. Організація роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями у закладах дошкільної освіти потребує індивідуального підходу, спрямованого на формування пізнавальної активності, розвитку мислення, пам'яті, уваги, набуття

соціальних навичок. Цьому сприяє використання методів наочності, гри, застосування кінезіологічних вправ, упровадження арттерапії.

У дошкільному віці діти мислять образами, певними уявленнями, однак для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку сприйняття абстрактної інформації є важкодоступним без наочної опори. Саме візуалізація полегшує адаптацію до зовнішнього середовища. У зв'язку з цим, використання методу візуалізації у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями дошкільного віку є актуальним для дослідження.

Аналіз наукових досліджень. Переваги інформаційно-комунікаційних технологій, на думку А. Куренкової, полягають у можливості подати необхідний матеріал у наочній і привабливій формі, що підвищує мотивацію дітей до занять. Запам'ятовування стає осмисленим і довготривалим, формуються мовленнєві навички [4].

Одним із ефективних методів у роботі з дошкільниками з інтелектуальними порушеннями О. Бавольська, В. Кисличенко визначають візуальний розклад – певне розміщення картинок, фотографій, слів, чисел, схем, що відображають етапи процесу: послідовність навчальних занять, навичок соціально-побутового орієнтування тощо. За допомогою візуального розкладу можна навчити дитину наочно відтворити розпорядок дня, ту чи іншу послідовність дій, проговорення кожної картинки. На думку авторів, цей інструмент допомагає тримати в полі уваги всі заняття і дії, заплановані упродовж дня, знижує рівень стресу та впливає на розвиток мовлення [1]. Освітній потенціал такого підходу полягає у створенні сприятливого середовища для дітей з інтелектуальними порушеннями.

М. Дергач вказує на важливість використання наочних засобів у процесі розв'язання задач, позаяк дітьми сприймаються реальні дії з предметами чи оперування їх образами. Роботу необхідно будувати так, щоб у дітей виникали запитання і бажання знайти на них відповідь. Такі форми роботи, за М. Дергач, впливають на формування у дітей емоційно-вольових компонентів, які необхідні для здійснення мисленнєвого акту [3].

Використання лепбука як інноваційного інструменту візуалізації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, на думку В. Бутенко, С. Кондратюк, сприяє формуванню у дітей цілісної картини світу, розвиває пізнавальний інтерес та активність, впливає на їх всебічний розвиток [2]. Оригінальність підходу та його інтерактивність дають можливість творчо мислити, стимулюють уяву, мовлення та самовираження. Завдяки структурованому поданню матеріалу в лепбучі, діти легше сприймають нову інформацію, у них формується сенсорний

досвід, а також навички соціальної взаємодії, що є надзвичайно важливим для дітей із особливими освітніми потребами.

Студіювання фахової літератури дає змогу узагальнити, що використання методу візуалізації допомагає дітям орієнтуватися в повсякденних ситуаціях, регулювати свою поведінку, сприймати все, що відбувається навколо.

Мета – охарактеризувати використання методу візуалізації у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи сучасні освітні тенденції, метод візуалізації інформації у роботі з дітьми дошкільного віку набуває нових характерних особливостей. Яскраве унаочнення та якісна демонстрація допомагають подолати пізнавальні й мовленнєві труднощі, покращити соціальну адаптацію. Метод візуалізації забезпечує ефективну корекційно-розвивальну підтримку, створює умови для діяльності дитини в освітньому середовищі.

Наведемо окремі приклади застосування вихователем методу візуалізації у роботі з дітьми дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями:

– візуальний розклад дня. Вихователь пропонує створити груповий розклад у вигляді послідовності картинок. За допомогою асистента вихователя діти вчаться підбирати картинки й у певній послідовності відтворити розклад дня (сніданок, заняття, прогулянка, обід і т. д.). Такий візуальний розклад із зображеннями допомагає краще зрозуміти послідовність подій, підготуватись до змін протягом дня, дає відчуття стабільності, зменшує кількість непередбачуваних ситуацій. Віртуальний розклад дня є одним із ефективних методів у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями, позаяк враховує їхні особливості, сприяє адаптації, дає змогу уникнути поведінкових труднощів;

– ігри з візуальними опорами. Вихователь пропонує настільну гру на встановлення відповідності за допомогою карток, наприклад з'єднати тваринку з її домівкою або скласти пазли – уривки з казок. У процесі гри асистент вихователя адаптує завдання до потреб дитини, навчає ділитися деталями, порівнювати предмети за розміром, заохочує дитину довести справу до кінця, допомагає регулювати темп. Важливо ставити уточнюючі питання, які допоможуть дитині виконати завдання, як-от: «Якого кольору ця частинка?», «Куди вона може підійти?» Ігри з візуальними опорами рекомендується застосовувати як на індивідуальних, так і на групових заняттях. Візуалізація дає змогу підвищити мотивацію та самостійність, підтримує навчання та поведінкову регуляцію, допомагає дітям сприйняти інформацію;

– піктограми та картки для розвитку мовлення. Вихователь підкріплює усні завдання-інструкції картками. Наприклад, запрошує на дитячий майданчик погратись і одразу показує малюнок із зображенням майданчика, таким чином допомагає дитині пов'язати значення слова з дією. Піктограми можна використовувати у процесі занять, вивчаючи пори року або розглядаючи тематичні напрямки (овочі, фрукти, предмети побуту тощо). Дитина бачить картки, піктограми, вчиться обирати потрібну, що сприяє кращому засвоєнню теми. Використовуючи піктограми, дитина з інтелектуальними порушеннями може спілкуватися з однолітками: просити іграшку, залучати інших до гри, висловити емоції, побажання. Асистент вихователя допомагає дитині сформулювати думку або вчить інших реагувати на такі способи спілкування;

– відео та анімації. Вихователь пропонує дітям мультфільм про те, як правильно чистити зуби або вимити руки, асистент вихователя може звернути увагу дитини на послідовність дій. Інформація із яскравим сюжетом, звуком та рухами сприймається краще й розвиває соціальні навички, розуміння правил поведінки. Ефективними є відеоуроки з моделями етикетних формул поведінки: привітання, вибачення, спілкування, відео з руханками, музикотерапією, ритмічними вправами, що сприяють фізичному розвитку. У процесі добору відео та анімації вихователь застосовує матеріал відповідно до теми та індивідуальних потреб дитини, демонструє його на занятті, обговорює побачене з дітьми після перегляду. Асистент вихователя допомагає дитині сконцентруватися на перегляді, ставить уточнюючі питання, щоб дитина зрозуміла зміст почутого. Рекомендується використовувати відео тривалістю до 5–7 хв для збереження уваги, адаптувати їх до віку й індивідуальних особливостей дітей.

Висновок. Отже, метод візуалізації є одним із найефективніших у процесі роботи з дітьми дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями. Завдяки використанню зображень, піктограм, відео, карток вихователь може забезпечити зрозумілу, наочну, структуровану форму подачі інформації, яку здатні сприйняти діти й адаптуватися до повсякденного життя у дитячому садку.

Література

1. Бавольська О., Кисличенко В. Візуалізація як ефективний інструмент формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дошкільників. *Інклюзивне навчання*. Вересень № 3 (98) 2023. С. 102–114.

2. Бутенко В. Г., Кондратюк С. М. Лепбук як сучасний інноваційний інструмент візуалізації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 59, 2023. С. 212–215.

3. Дергач М. А. До питання розвитку мислення у дітей дошкільного віку з порушеннями слуху. *Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 9 листопада 2023 р. / за ред. Т. О. Докучиної, відп. секретар О. І. Дмитрієва. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. С. 74–76.

4. Куренкова А. В. Використання методів візуалізації в роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення. *Inclusion and Diversity*, спецвипуск, 2023. С. 30–33.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-553-5-30>

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Лизун Наталія Миколаївна

студентка освітнього рівня «Магістр»

факультету мистецтва, менеджменту, педагогіки та психології

за спеціальністю «Практична психологія»

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

(IV рівня акредитації)

м. Переяслав, Україна

Сучасне суспільство дедалі більше орієнтується на створенні рівних можливостей для всіх його членів, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних чи психоемоційних особливостей. У цьому контексті соціалізація дітей з особливими освітніми потребами є однією з ключових проблем педагогічної науки та практики. Процес соціалізації передбачає засвоєння дитиною соціальних норм, формування комунікативних навичок, розвитку емоційної сфери та адаптацію до суспільного життя. В умовах інклюзивного навчання, яке впроваджується в сучасних закладах освіти, цей процес набуває особливого значення.